

**Дизайнът на преподаване
след дигиталната трансформация на образованието**
Галина (Лина) Лечева

**The design of teaching
after the digital transformation of education**
Lina_Galina Lecheva

Abstract:

The digital transformation of education, in particular blended learning, has been a European reality at the University of Ruse since 2012.

The digitization of information sources, on the one hand, has changed the design of teaching, initiating new learning models. Teaching as a profession, on the other hand, has always been ontologically linked to the particular teacher's competences about what learning is and how students learn. Thus, at the beginning of the millennium, we educators talked about changes in the design of learning and teaching - about Flexible Learning.

The rapid development of information technologies and robotics leads to transformations necessitating the development of algorithms for building an individual learning trajectory, using resources and activities that provide the learner with a wide range of individual choices and convenience in the process of building competencies.

The modest goal of my exposé is to share field-tested, flexible learning models.

Keywords: flexible learning models, education, design of learning and teaching

For contacts: Galina (Lina) Lecheva, University of Ruse, Branch Silistra, <glecheva@uni-ruse.bg>, <<https://sites.google.com/site/linalecheva/home>>

ВЪВЕДЕНИЕ

1. Новата образователна парадигма

Динамиката на развитие на съвременното общество извежда на преден план нарастващата необходимост от социално и технологично образовани личности, **способни да конструират личното си и професионално поведение и да вземат решения в полза на обществото.** Това налага преосмисляне на методологичната основа на училищното и академично образование в посока на **промяна на нагласите от предметно ориентирано към компетентностно ориентирано преподаване и учене,** преминаване от статичната концепция за „*овладяване на учебно съдържание*“ и *енциклопедичност на познанията* към ДИНАМИЧНОТО възприемане на компетентностите като комплекс от знания, умения и нагласи, които се развиват в училище, обогатяват се в университета и се използват и надграждат през целия живот; към „**снабдяване**“ на младия човек с **УМЕНИЯ** за живот, които да му послужат за пълноценна личностна, социална и професионална реализация и да гарантират устойчивото развитие на бъдещите поколения. В тази връзка Герджикова, Н. (2015, с. 113) твърди, че „**понятието „квалификация“ свързва образованието пряко с готовността на човека за продуктивна трудова дейност**“, което поражда необходимостта от динамизиране на педагогическите процеси.

Необходимостта от **НОВО КАЧЕСТВО** на образователните **РЕЗУЛТАТИ** е очевидна и налага все по-широко използване на компетентностния подход във

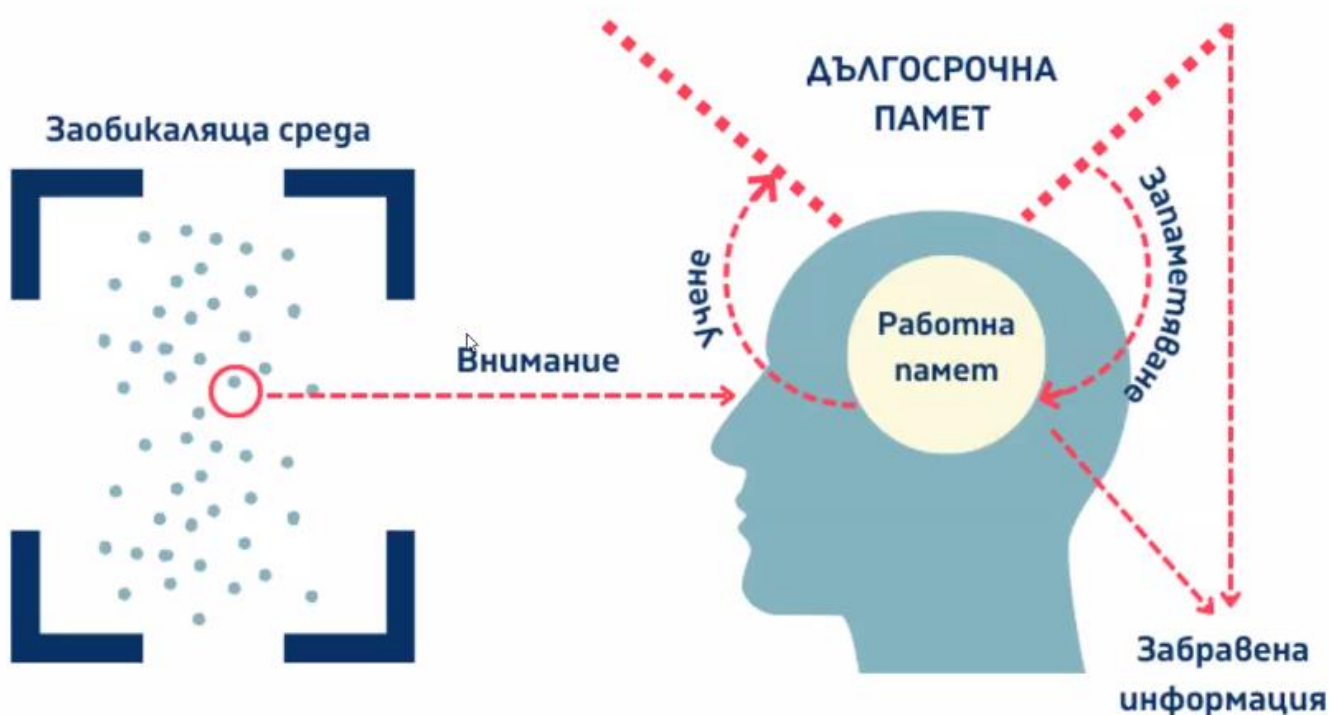
висшето образование. Този подход съответства на **ВЪЗПРИЕТАТА ВЕЧЕ И У НАС КОНЦЕПЦИЯ ЗА ОБРАЗОВАТЕЛНИ РЕЗУЛТАТИ ВЪВ ВИД НА КОМПЕТЕНТНОСТИ**, разглеждани като „индикатор на човешкия капитал”. Технократичната образователна парадигма **СЕ ЗАМЕНЯ** с хуманистична, личностно ориентирана и конструктивистка парадигма на образование (Лечева, Г., 2015), насочена към формиране на **личностно и социално значими качества на личността** - самостоятелност, независимост, способност за саморегулация и рефлексия, за лична отговорност и други видове ключови компетенции.

ИЗЛОЖЕНИЕ

2. Дизайнът на учене

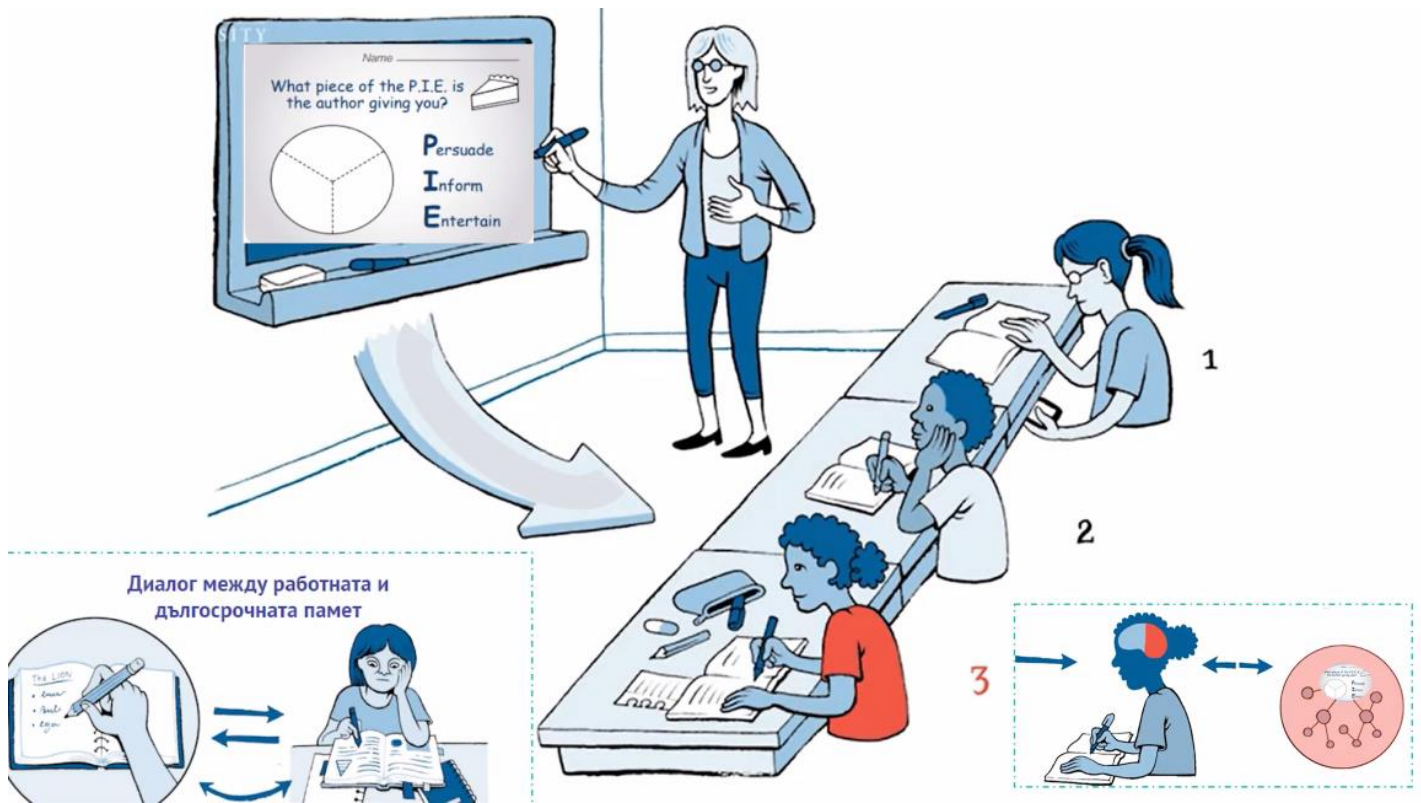
Безрезервно подкрепям тезата на Р. Пейчева-Форсайт, че „теориите за ученето са пряко свързани с подходите за използване на компютрите в обучението ... водещите парадигми за ученето доминират както [върху] подходите за конструиране на образователния софтуер и електронното учебно съдържание, така и [върху] тяхното методическо интегриране в учебен контекст.“ (Пейчева-Форсайт, 2022).

Психолозите отбелязват, че като цяло, **колкото по-активно е ученето, толкова по-лесно е запомнянето** (Лечева, Г. 2015). За някои обучаващи се самата възможност активно да участват в обучителния процес, води до повишаване на желанието им за учене. Когато човек обърне внимание на предпочитания от обучаващите се стил на учене (Лечева, Г. 2015), открива, че това е обучението в социален контекст. Фиг. 1 показва как мозъкът учи, помни и забравя:

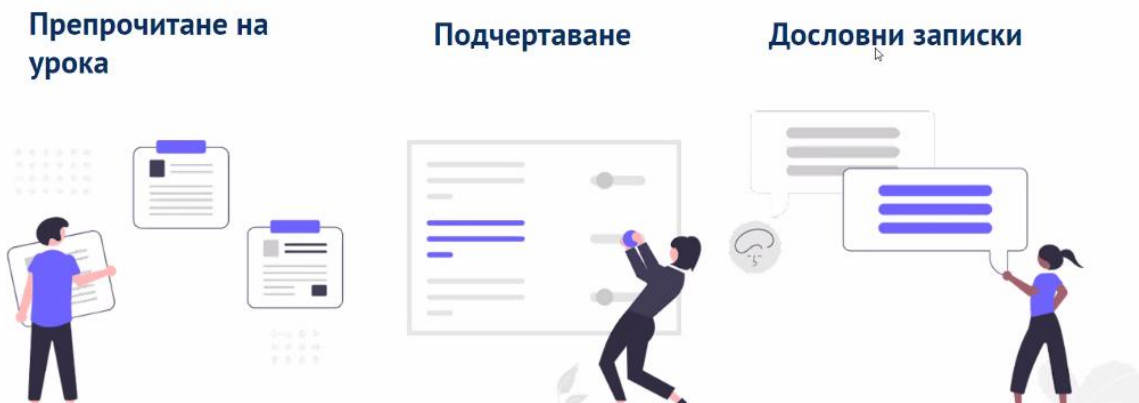
Фиг. 1. Как мозъкът учи, помни и забравя.

Фиг. 2 показва как учат различните типове ученици.

Фиг. 2. Как учат различните типове ученици

Преди дигиталната трансформация на образованието имаше три (3) популярни стратегии на учене (фиг. 3.).

Фиг. 3. Популярни стратегии на учене

Днес психолози и педагози презентират ученето като интелектуално и морално израстване, където и когато индивидът прави опити за „**подреждане и синхронизиране на непрекъснатия поток от преживявания и възприятия, мечти и всекидневие; знанието се създава на индивидуално и групово ниво в процеса на опознаването от хората на заобикалящия ги свят.**“ (Лечева, Г. 2015)

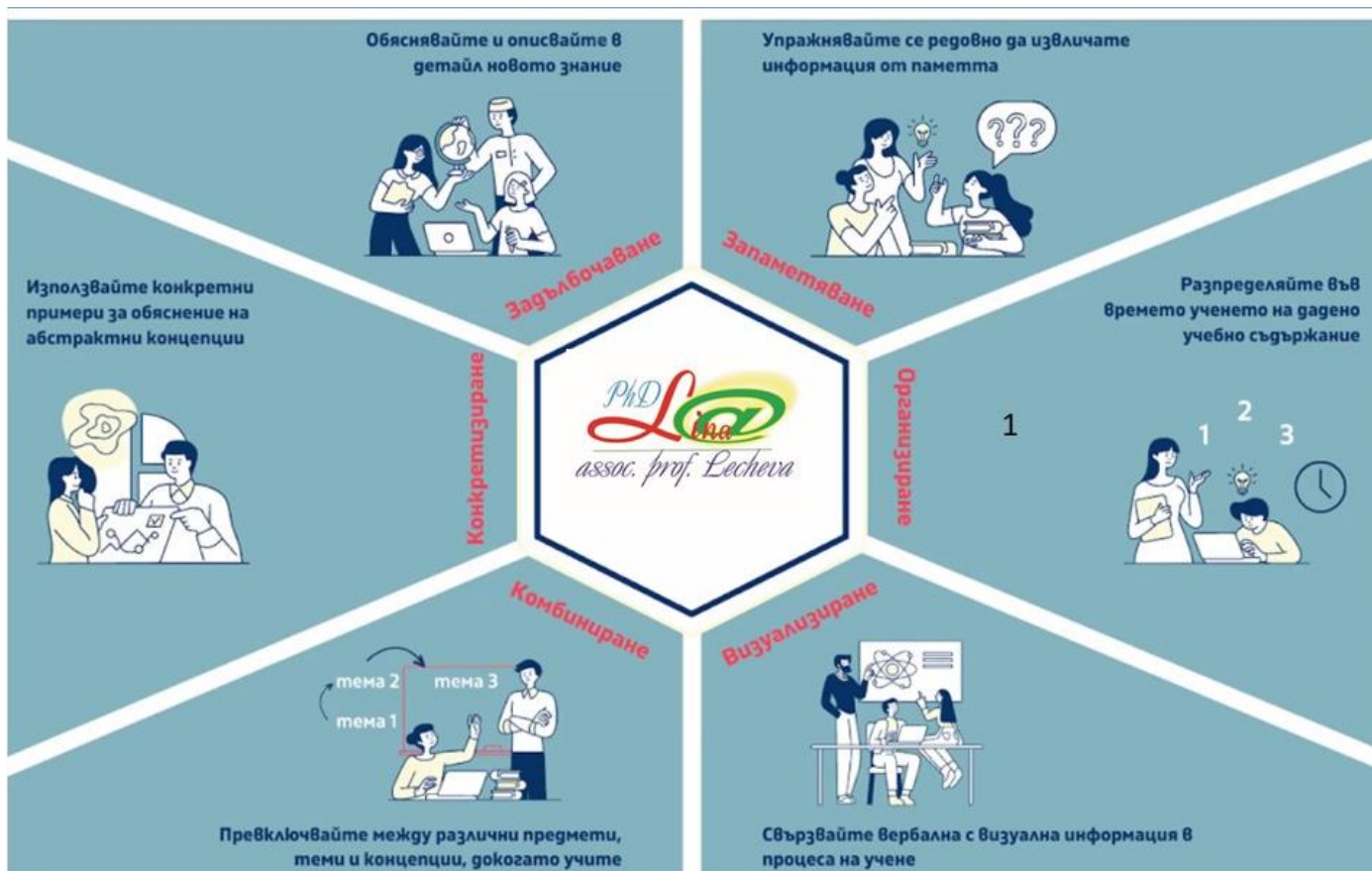

Фиг. 4. Експеренциално образование –
учене чрез преживяване

В съвременната педагогика е закон Божий да практикуваме:

- АКТИВНО учене⁷;
 - УЧЕНЕ чрез ПРАВЕНЕ⁸;
 - УЧЕНЕ чрез ОПИТ;
 - ЕКСПЕРЕНЦИАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ⁹,
което има 4 етапа / стъпки (фиг. 4.):
1. **Acting** – действие.
 2. **Experiencing** – преживяване.
 3. **Reflecting** – отразяване (обратна връзка).
 4. **Thinking** – мислене (т.е. учене).

Съществуват шест (6) доказани стратегии за по-добро учене (фиг. 5.)

Фиг. 5. Стратегии за по-добро учене

⁷ The Active Learning <https://www.youtube.com/watch?v=xxVxgQJwV7w>

⁸ Learning by Doing. <https://www.youtube.com/watch?v=5d71xhEbjDg>

⁹ The Cycle of Learning from Experience <https://www.youtube.com/watch?v=46UkXjbAqG8>

3. Дизайнът на преподаване

Бързото развитие на информационните технологии и роботиката, доведе до трансформации, налагащи изработването на алгоритми за изграждане на индивидуална учебна траектория, използвайки ресурси и дейности, които предоставят на обучаемия богат индивидуален избор и удобство в процеса на изграждане на компетенции.

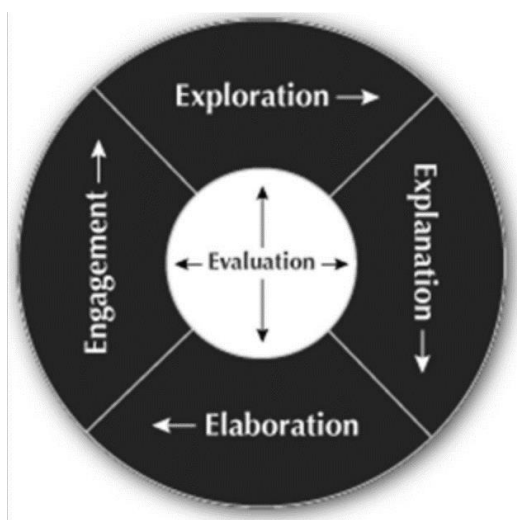
Дигитализацията на източниците на информация промени дизайна на преподаване, иницирайки нови модели на обучение. Даскалуването като професия, обаче, винаги е било онтологично свързано с компетенциите на конкретния преподавател. Така в началото на милениума педагозите заговорихме за промени в дизайна на преподаване – за **Flexible Learning**.

Като преподавател, чиято експертиза е Методика на литературното образование, упорито се стремя да изграждам у студентите си компетенции за синхронно използване на директни и индиректни стратегии на обучение, съобразно целите на учебния процес (фиг. 6.).

Фиг. 6. Стратегии на преподаване

Градивен елемент на дизайна на преподаване е учебната (педагогическата) ситуация. Ако използваме алгоритъма на констуктивисткия дизайн на учене, всяка учебна ситуация има **5 стъпки**:

- а) участие (*Engagement*) - обучаемият извършва някаква дейност]
- б) изследване (*Exploration*) - критично я анализира;
- в) обяснение (*Explanation*) - извлича полезни инсайти от анализа;
- г) разработване (*Elaboration*) - опитва се да ги приложи чрез промяна на поведението си;
- д) оценка (*Evaluation*), която съпътства всеки един от четирите обучителни цикъла.

Фиг. 7. Алгоритъм на констуктивисткия дизайн на преподаване

По време на Стажантската практика по Български език и литература на студентите от спец. Педагогика на обучението по български език и чужд език във Филиал Силистра на Русенския университет, стажант-учителите работеха с учебниците и учебните помагала (на хартиен и електронен носител), одобрени за съответния клас/паралелка от училището домакин на СП по БЕЛ.

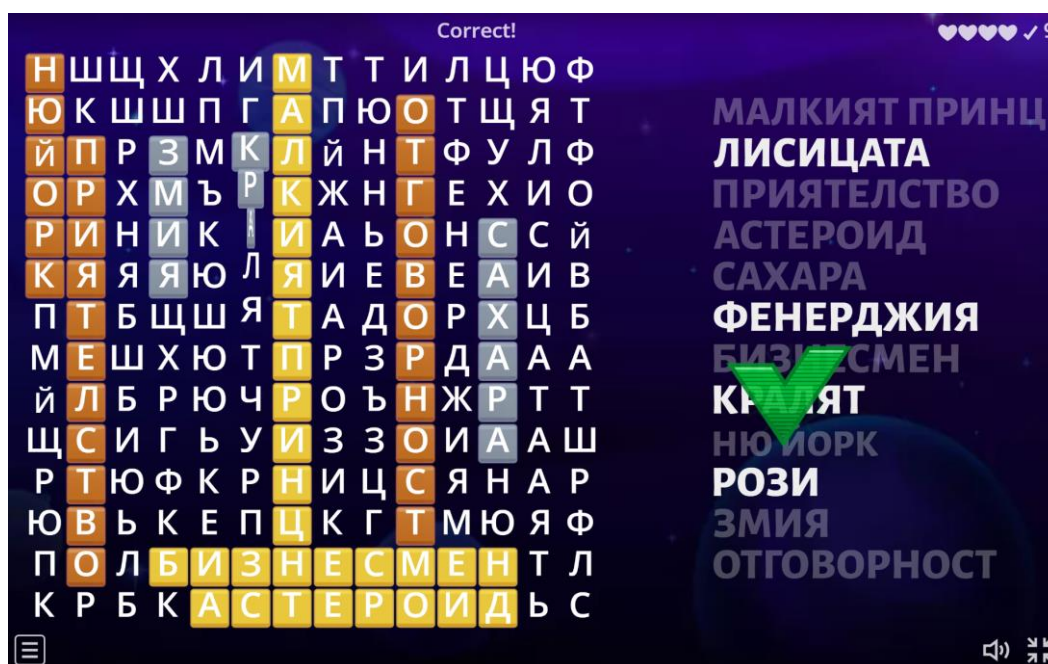
При работа с индиректни стратегии на обучение, развиващи критическото мислене, **ергономично** бяха прилагани „колелото на късмета“, „облакът от думи“, **търсенето на думи, анаграмите и т.н. на Mentimeter или Word Wall.**

Фиг. 8. „Колелото на късмета“ на Word Wall

Фиг. 9. Анаграми

Фиг. 10. Търсене на думи

Рефлексията (обратната връзка) се получаваше чрез игри в е-платформите Kahoot и Quizz.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дигиталната трансформация на образованието е факт в образователните институции, в които работят обичайни работата си хора, убедени, че компютрите са средство, помагащо на човека да подреди и синхронизира непрекъснатия поток от възприятия и преживявания, формиращи знания и компетенции в процеса на опознаване на заобикалящия ни свят.

ЛИТЕРАТУРА

[1] Лечева, Г. (2015). КОНСТРУКТИВИЗМЪТ – теоретична основа на интерактивното обучение. В: Модел за организиране на професионалното образование на студентите-бъдещи учители. Издателски център на РУ. Силистра, 2015 г. Достъпен на: <https://lechevag.blogspot.com/2019/07/blog-post_30.html >

[2] Пейчева-Форсайт, Р. Парадигми на ученето като теоретична основа за реализиране на разнообразни модели на електронно обучение. Виг: Vedamo.com. Достъпен на:

< <https://www.vedamo.com/bg/knowledge/paradigmi-na-ucheneto/> >

[3] Лечева, Г. Експеренциалното образование. Известия, кн. 9. Издателски център на Русенския университет. ISBN:1313-7395. Стр.127-141. Достъпен на: <<https://lechevag.blogspot.com/2015/02/blog-post.html>>

[4] Лечева, Г. Децата, с които работим (стилове на учене). Във: Възпитаващото обучение в „Европа на познанието“ или магията да сееш мъдрост. Достъпен на: <https://lechevag.blogspot.com/2011/03/2_09.html>

[5] Лечева, Г. Експеренциалното образование. Известия, кн. 9. Издателски център на Русенския университет. ISBN:1313-7395. Стр.127-141. Достъпен на: <<https://lechevag.blogspot.com/2015/02/blog-post.html>>

[6] Лечева, Г. КОНСТРУКТИВИЗМЪТ – теоретична основа на интерактивното обучение. В: Модел за организиране на професионалното образование на студентите-бъдещи учители. Издателски център на РУ. Силистра, 2015 г. Достъпен на: <https://lechevag.blogspot.com/2019/07/blog-post_30.html >